

Східноукраїнський державний університет

Міністерство освіти України

МАНУХІНА Марта Юріївна

УДК 657.222

**Удосконалення методів оцінки й обліку матеріальних
і нематеріальних активів підприємства**

Спеціальність 08.06.04 - Бухгалтерський облік, аналіз і аудит.

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Луганськ - 1997

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Східноукраїнському державному університеті імені Стефаніка м.Луганськ.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України
Житна Інна Павлівна,
Східноукраїнський державний університет, завідуюча кафедрою бухгалтерського обліку і аудиту.

Офіційні опоненти : доктор економічних наук, професор
Тимофєєв Володимир Миколайович,
Харківський державний політехнічний університет, завідуючий кафедрою економічного аналізу і бухгалтерського обліку

кандидат економічних наук, доцент
Головченко Таїсія Петрівна,
Луганський сільськогосподарський інститут, завідуюча кафедрою бухгалтерського обліку і фінансів

Провідна установа - Одеський державний економічний університет, кафедра бухгалтерського обліку і аудиту, Міністерство освіти України (м.Одеса).

Захист відбудеться "26" грудня 1997 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 29.051.01 у Східноукраїнському державному університеті за адресою: 348034, м. Луганськ, кв. Молодіжний, 20-а.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотечі Східноукраїнського державного університету за адресою: 348034, м. Луганськ, кв. Молодіжний, 20-а.

Автореферат розісланий "24" листопада 1997 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Бузько І.Р.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає корінних змін методів господарського управління і економічної роботи підприємства. Зростає необхідність більш ефективно використовувати бухгалтерський облік в управлінні виробничим потенціалом.

Система обліку повинна сприяти прийняттю обґрунтованих рішень, які дозволяють попередити негативні явища у використанні господарських засобів, званих активами підприємства. Останні є важливішою складовою продуктивних сил, основою для здійснення фінансово-господарської діяльності підприємств різних організаційно-правових форм власності.

У складі активів підприємства провідними є матеріальні активи, до яких належать основні фонди, у тому числі ті, що використовуються за умовами лізингу, а також нематеріальні об'єкти різних прав користування інтелектуальною, промисловою власністю, майном та інші.

Враховуючи, що ефективне використання активів, прискорення оборотності засобів є важливішим джерелом одержання доходів, удосконалення обліково-аналітичної роботи в цьому напрямку стає головним в економічній роботі підприємств.

У комплексі проблем, пов'язаних з підвищенням ролі активів підприємства у розвитку ринкових відносин, велике значення має удосконалення методів їх оцінки й обліку, максимальне наближення бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів. Існування змін в економіці щодо переходу діяльності підприємств на ринкові умови фінансування не супроводжується адекватним методичним забезпеченням облікової та аналітичної роботи, тому стримується реалізація потенціалу економічного зростання.

Зарубіжні розробки, що існують в сфері методів оцінки й обліку використання господарських засобів підприємства, вимагають суттєвої корективки з урахуванням економічних процесів, що відбуваються в Україні, діючого податкового та господарського законодавства.

Вагомий внесок в рішення та розробку теоретичних і практичних положень оцінки, аналізу та обліку господарських засобів підприємств зробили вчені-

ЛІБ ІВ. В. Стефанак
АН України

економісти В.В.Бабіч, Б.І.Валуєв, М.Г.Волков, І.Є.Глушков, С.Ф.Голов, І.П.Житна, А.М.Кузьмінський, Є.П.Козлова, В.М.Пархоменко, Р.С.Сайфулін, В.В.Сопко, Н.М.Ткаченко, М.Г.Чумаченко, А.Д.Шермет та інші.

Поряд з цим важливіші аспекти теорії і практики оцінки, аналізу та обліку активів підприємства, враховуючи особливості економічних процесів останніх років, вимагають проведення подальших досліджень та розробки нових підходів. Таким чином, цілком виправдана необхідність вивчення особливостей бухгалтерського обліку нових об'єктів, до яких належать нематеріальні активи і лізинг основних фондів, а також теоретичне узагальнення і практичне рішення комплексу питань їх оцінки, обліку та аналізу у інфляційному середовищі в умовах переходу на міжнародні стандарти обліку і звітності, автоматизації обліково-аналітичних робіт на базі комп'ютерної техніки.

Викладене визначило вибір теми дисертаційної роботи, її актуальність і практичне значення. В дисертації зроблена спроба поповнити існуючу в економічній літературі прогалину в частині організації обліку нематеріальних активів і лізингових операцій за основними фондами на прикладі підприємств промисловості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконувалася на базі тематичних планів НДР Східноукраїнського державного університету, координаційного плану НДР Міжнародної Академії науки і практики організації виробництва у галузі організації продуктивних систем на 1997-1998 роки.

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є методи оцінки й обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємств. Об'єктом дослідження вибрано підприємства легкої і машинобудівної промисловості Луганської області.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалення методичних положень і розробка практичних рекомендацій з оцінки, аналізу і обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємства в ринкових умовах з урахуванням міжнародної практики.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішено такі завдання:

визначено економічну сутність активів підприємства, у тому числі матеріальних і нематеріальних активів і їх роль в умовах ринкової економіки;

обґрунтовано і розроблено класифікацію активів підприємства; проаналізовано характеристики видів нематеріальних активів підприємства, з урахуванням яких здійснено їх групування;

проведено критичний аналіз діючої системи оцінки й обліку знос матеріальних і нематеріальних активів підприємства і внесено пропозиції щодо її удосконалення;

розроблена методика оцінки й аналізу ефективності використання активів підприємства в умовах інфляції, з використанням якої проведено дослідження на конкретних підприємствах;

запропоновано методи вартісної оцінки нематеріальних активів, які не відображено у балансі підприємства;

проаналізовано і запропоновано системи кореспонденції рахунків з нових об'єктів бухгалтерського обліку - нематеріальних активів і основних фондів підприємств, які використовуються на умовах лізингу;

розроблено рекомендації щодо обліку інфляційного фактору під час оцінки вартості активів, відображеній у звітності підприємства.

Методологія і методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дисертаційної роботи є положення класиків економічної науки, праці вчених-економістів, законодавчі та нормативні документи в галузі обліку та фінансового регулювання діяльності підприємств, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

У дослідженнях та узагальненнях автор керувався літературними джерелами, інструктивно-методичними документами галузевих керівних органів, даними статистичної звітності і аналітичних досліджень за темою дисертації, фінансовими результатами діяльності підприємств легкої і машинобудівної промисловості Луганської області. У процесі дослідження у роботі використано методи порівняння, факторного аналізу, методи наукової абстракції, індукції, дедукції, аналітичних групувань, синтезу та інші методи наукового пізнання економічних процесів.

Наукова новизна результатів дослідження. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні і практичному

рішенні комплексу питань оцінки, аналізу й обліку матеріальних і нематеріальних активів в нових умовах господарювання.

Наукова новизна дослідження полягає у такому :

вперше чітко визначено економічну сутність категорій "активи підприємства", "матеріальні активи", "нематеріальні активи", які стали основою уточнення класифікації активів підприємства в умовах ринкової економіки;

детально розроблено та поновлено класифікацію видів нематеріальних активів підприємства на підставі дослідження їх характеристик, в якій виділено в окремий блок об'єкти захисту прав користування нематеріальними активами;

обгрунтовано новий єдиний методичний підхід до визначення початкової вартості матеріальних і нематеріальних активів підприємства;

запропоновано в умовах інфляції модель методики експрес-аналізу та оцінки активів підприємства, яка дозволяє досліджувати й оцінювати ефективність використання основних фондів підприємств і нематеріальних об'єктів;

уточнено метод експертної оцінки вартості нематеріальних активів з урахуванням їх престижності;

запропоновано кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку основних фондів в умовах лізингу з урахуванням нових операцій, які включають додаткові витрати до договірної ціни на довіз та приведення до стану готовності об'єктів лізингу та інші операції з лізингу;

вперше розроблено систему організації обліку та списання вартості нематеріальних активів підприємства;

обгрунтовано облікову модель інфляції для оцінки і відображення в звітності вартості активів підприємства, яка дозволяє оперативнo одержати інформацію про вартість активів підприємства в поточних цінах.

Особистий внесок здобувача. Особистий внесок здобувача полягає у тому, що вперше методи оцінки, аналізу й обліку активів підприємств були оновлені з урахуванням використання їх відповідно до умов переходу до ринкових відносин. Це, зокрема, стосується галузі застосування класифікації видів матеріальних і нематеріальних активів підприємств, яка є вихідною базою організації достовірного їх обліку. Автором безпосередньо обгрунтовано,

розроблено та оновлено методи експрес-аналізу ефективності активів підприємств, експертної оцінки нематеріальних активів, не відображених у балансі підприємства. Вперше запропоновано детальні методи обліку інфляції при оцінці вартості матеріальних і нематеріальних активів підприємства, а також порядок нарахування зносу і списання вартості нематеріальних об'єктів. Здобувач безпосередньо брав участь і в інших нових наукових розробках, що згадувалися вище в розглядаємій галузі.

Практичне значення і реалізація результатів дослідження. Практична значимість дослідження полягає в удосконаленні методів оцінки, аналізу та обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємства, які дозволяють підвищити оперативність, аналітичність і дієздатність обліку активів підприємства в умовах інфляційного середовища.

Пропозиції з обліку лізингових операцій з урахуванням уточненої кореспонденції рахунків знаходяться в стадії впровадження на ВО "Луганський верстатобудівний завод". Рекомендації з експертної оцінки й обліку нематеріальних активів прийнято до впровадження на українсько-російсько-іспанському спільному підприємстві "ЄТКО" (м. Луганськ). Методичні рекомендації "Удосконалення методів оцінки та обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємства", в основу яких покладено класифікацію активів, впроваджено у ЗАТ фірма "ЛУТРІ".

Розроблені висновки та пропозиції щодо удосконалення методів оцінки й обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємства були використані автором у навчальному процесі при проведенні лекцій, семінарських та практичних занять, а також при виконанні студентами спеціальності "Облік і аудит" курсових та дипломних робіт.

Пропозиції з обліку інфляційного фактору за оцінкою вартості активів підприємства в поточних цінах можуть бути використані при складанні звітності про фінансово-господарську діяльність та оцінку ефективності роботи підприємств.

Використання класифікацій видів активів підприємства, які являють собою вихідну базу їх достовірної оцінки, раціональної побудови обліку, дозволяє посилити контроль за використанням господарських засобів підприємств.

Апробація роботи і публікації результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідалися і одержали схвалення на Міжнародній науково-практичній конференції "Економічні проблеми розвитку промислового виробництва" (м.Одеса, 1995 р.), науково-практичній конференції "Проблеми територіального управління і підтримки підприємств в післяприватизаційний період" (м.Донецьк, 1996 р.). Результати дослідження також доповідались на наукових семінарах кафедри бухгалтерського обліку і аудиту і на науково-практичних конференціях Східноукраїнського державного університету (м.Луганськ).

За результатами виконаних досліджень опубліковано 6 робіт, які відображають основний зміст дисертації, загальним обсягом 3,3 д.а., з яких автору належить 3,0 д.а.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, закінчення, списку використаних джерел, додатків, викладених на 190 сторінках машинописного тексту, в тому числі 17 таблиць, 10 малюнків і 8 додатків, на 32 сторінках. Список використаних літературних джерел на 13 сторінках нараховує 142 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У дисертаційній роботі на основі проведених автором досліджень захищаються нові теоретичні і науково-методичні розробки щодо удосконалення методів оцінки, аналізу й обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємств, які дозволяють підвищити рівень оцінки активів підприємства, оперативність, аналітичність та дієздатність обліку активів підприємства.

Розділ 1. Теоретичні і методичні основи оцінки й обліку активів підприємства в умовах ринкової економіки.

Враховуючи, що раціональне використання господарських засобів підприємства, які є активами підприємства, в умовах ринкової економіки вимагає їх глибокого теоретичного та практичного переосмислення як економічної категорії, в дисертації наведені теоретичні узагальнення відносно поняття активів підприємства, на підставі яких аргументовано визначення сутності економічної

категорії "активи підприємства". Визначено, що сутність активів підприємства складають господарські ресурси, якими володіє і контролює підприємство та використовує їх у своїй виробничо-господарській діяльності, одержуючи або чекаючи в майбутньому одержати прибуток. Уточнена сутність матеріальних активів, до яких належать об'єкти, що мають фізичну форму, в тому числі основні фонди, які являють собою сукупність матеріально-речових цінностей, які діють на правах володіння, користування, включаючи лізинг.

Виходячи з поставленої мети, у складі питань вивчення основних фондів виконані теоретичні узагальнення властивостей використання основних фондів за умовами лізингу, які ґрунтуються на майнових відношеннях, що складаються в результаті передачі основних фондів у користування на умовах довгострокової оренди на певний строк і при певних умовах. Основними формами лізингу є оперативний, фінансовий і зворотний, особливості організації яких є визначальними в уточненні порядку їх обліку.

До нових об'єктів обліку належать нематеріальні активи, яким притаманна вартість, але які не мають фізичної форми, об'єкти інтелектуальної і промислової власності, а також інші аналогічні права, які забезпечують підприємству можливість одержання доходу протягом тривалого часу.

У роботі обґрунтовується, що особливого значення набуває відповідний вимогам ринку облік активів підприємства, рівень якого багато в чому залежить від їх науково-обґрунтованої класифікації. Уточнена класифікація активів підприємства, яка є базою для організації достовірного обліку на підприємствах, в умовах автоматизації облікових операцій на базі комп'ютерної техніки, в основу якої покладені такі груповані ознаки: фізична сутність, строк дії активів, особливості планування і організації, обслуговування сфер відтворення, джерела формування засобів.

З урахуванням характеристик видів нематеріальних активів, неоднорідності складу, характеру використання і експлуатації у процесі виробництва, розроблена класифікація видів нематеріальних активів, яка включає такі блоки (групи): блок 1 - права користування промисловою і інтелектуальною власністю; блок 2 - права користування ресурсами природного середовища; блок 3 - права користування економічними, організаційними та іншими вигодами; блок 4 -

права користування майном, будовами і спорудами; блок 5 - захист прав користування нематеріальними активами. Обґрунтовано, що використання категорій «промислової» і «інтелектуальної» власності є необхідним у зв'язку з тим, що Україна бере участь в міжнародних угодах, де розрізняють ці поняття. З урахуванням міжнародної практики до об'єктів промислової власності віднесено: відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки. До об'єктів інтелектуальної власності віднесено: права на програми для ЕОМ, бази даних, витрати на НДДКР, науково-технічна інформація, фірмове найменування, «ноу - хау».

До класифікації введено новий блок - об'єкти захисту прав користування нематеріальними активами, включаючи патенти, ліцензії, свідоцтва, договори та інші документи, які засвідчують право користування певним видом нематеріальних об'єктів, що має велике практичне значення для управління ними в умовах ринку та конкуренції.

Проведені в роботі дослідження показали, що початкова вартість підприємства складається з витрат на придбання активів і приведення їх до стану готовності. У зв'язку з цим уточнено, що витрати на придбання активів в залежності від джерел їх надходження визначаються: договірною ціною - при здобутті основних фондів в лізинг, внесенні активів підприємства у вигляді установчого внеску, при їх покупці у інших юридичних і фізичних осіб; фактичними витратами - при виготовленні активів на самому підприємстві; обліковою вартістю при злитті підприємств, і ціною, зазначеною в акті прийняття - передачі - при безоплатній передачі активів підприємству. До витрат, зумовлених приведенням активів до стану готовності в частині основних фондів, віднесені витрати на довіз з урахуванням страхування в дорозі, установку і монтування; в частині нематеріальних активів - витрати на маркетингові дослідження, консультації у спеціалізованих організаціях, захист прав користування нематеріальними активами.

Розділ 2. Нові методичні підходи до оцінки й аналізу ефективності використання активів підприємств в умовах інфляції.

З метою оперативної оцінки стану і ефективності використання активів підприємства в умовах інфляції запропонована модель методики експрес - аналізу

активів підприємства, яка включає такі основні елементи: мета і завдання аналізу - оцінка потенціалу (можливості) підвищення ефективності використання активів підприємства; основні умови проведення аналізу, до яких віднесені використання науково - обґрунтованої класифікації активів підприємства і доведення досліджуваних даних у порівняний вигляд; основні процедури експрес - аналізу ефективності активів підприємства в умовах інфляції, які пропонується здійснити в такій переважній послідовності: оцінка рівня і динаміки активів підприємства відносно валюти балансу; дослідження структурних змін в активах підприємства; аналіз стану активів підприємства з урахуванням їх зносу в динаміці; аналіз структури капіталу, вкладеного в основні фонди з виділенням лізингу; оцінка ефективності використання активів підприємства і їх доходності з урахуванням переважного випередження темпів зростання об'єму реалізованої продукції в порівнянні з темпами зростання активів підприємства; систему показників проведення аналізу в умовах інфляції за відповідними процедурами; періодичність і строки проведення аналізу; джерела інформації; перелік конкретних виконавців роботи по організації і проведенню аналізу; систему обчислювальної і оргтехніки.

Вперше запропоновано ефективність використання активів підприємства і їх доходність обчислювати системою показників, розрахованих на підставі залишкової вартості активів, включаючи:

віддачу активів підприємства - величину виручки від реалізації продукції, яка припадає на 1 грн. активів підприємства, обчислених за їх залишкової вартості;

ефективність використання активів - величину, зворотну показнику віддачі активів;

рентабельність активів підприємства - величину, обчислену як відношення прибутку до величини залишкової вартості активів підприємства;

випередження темпів виручки від реалізації продукції порівняно з темпами зростання залишкової вартості активів підприємства.

Експрес - аналіз активів, проведених на підприємствах машинобудування і легкої промисловості Луганської області показав, що в 1996 році у порівнянні з

1994 і 1995 роками відбулося збільшення питомої ваги основних фондів у валюті балансу, що в основному викликано переоцінкою основних фондів.

Позитивним моментом у використанні матеріальних активів підприємства є випередження темпів зростання виручки від реалізації продукції в порівнянні з темпами зростання основних фондів, яке має місце на таких підприємствах - ДХК «Луганськтепловоз» - 1% і ЗАТ ЛШФ «Стиль» - 71%. За результатами аналізу виявлено зниження фондівдачі на ВО «Луганський верстатобудівний завод» і ЗАТ фірма «ЛУТРІ», підвищення фондівдачі на ДХК «Луганськтепловоз» і ЗАТ ЛШФ «Стиль». На підприємствах машинобудування знос основних фондів складає від 47% до 67%. У зв'язку з цим встановлено, що підприємства машинобудування мають потребу в оновленні фондів, що надто скрутно в умовах дефіциту власних фінансових коштів. Одним з можливих джерел фінансування нової техніки є лізинг основних фондів.

Аналіз дозволив встановити, що на підприємствах ВО «Луганський верстатобудівний завод», ДХК «Луганськтепловоз», ЗАТ ЛШФ «Стиль» - ураховується тільки по одному виду нематеріальних активів, питома вага яких в валюті балансу складає 0,2% і менш.

В умовах різних засобів і джерел придбання нематеріальних активів підприємства відображенню в обліку ціни придбання нематеріальних активів повинна попереджати експертна оцінка їх вартості, яка дозволяє визначити дійсну вартість нематеріальних об'єктів. При вирішенні цього питання в роботі удосконалено метод експертної оцінки вартості нематеріальних активів підприємств, які не відображено у балансі підприємства, з урахуванням їх престижності.

У роботі виконано розрахунок вартості нематеріальних активів при визначенні внеску співзасновників спільного підприємства "ЕТКО" (м.Луганськ) в статутний фонд, який включає два етапи: перший - визначення сумарної вартості нематеріальних активів підприємства, не відображених у балансі, шляхом капіталізації прибутку; другий - визначення вартості окремих видів нематеріальних активів за результатами витрат аналогічних виробництв з урахуванням корегуючих коефіцієнтів, які характеризують престижність активів з урахуванням рівня їх інтенсивної привабливості; спектра можливого корисного

використання на міжнародному, національному рівнях, ризику укладення капіталу в нематеріальні об'єкти, доходності і правової захищеності.

У роботі показано, що оцінка нематеріальних активів, яка проводиться експертним шляхом, повинна бути максимально наближена до ринкової ціни активів.

Розділ 3. Удосконалення організації обліку активів підприємства.

Критична оцінка діючих нормативних і законодавчих актів відносно обліку лізингових операцій дозволила доповнити і уточнити кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку лізингових операцій в умовах оперативної і фінансової оренди, яка включає такі нові операції:

додаткові витрати до договірної ціни основних фондів на довіз і приведення до робочого стану в умовах оперативної і фінансової оренди, які відображаються в обліку орендаря по дебету рахунку 01 "Основні засоби", відповідний субрахунок для обліку власних основних фондів і кредиту рахунку 88 «Фонди спеціального призначення», субрахунок «Фонд використаного на капітальні вкладення прибутку»; нарахування амортизаційних відрахувань на суму додаткових витрат, взятих в оперативну (фінансову) оренду основних фондів, яке запропоновано відображати:

а) для державних підприємств - по дебету відповідних рахунків витрат виробництва або обігу і кредиту рахунку 86 «Амортизаційний фонд», субрахунок 1 «На повне відновлення власних основних засобів». Одночасно на суму зносу основних фондів, виходячи з їх додаткових витрат, дебетується рахунок 88 «Фонди спеціального призначення», відповідний субрахунок і кредитується рахунок 02 «Знос (амортизація) майна», відповідний субрахунок для обліку власних основних фондів;

б) для інших підприємств дебетуються відповідні рахунки витрат виробництва або обігу і кредитується рахунок 02 «Знос (амортизація) майна», відповідний субрахунок для обліку власних основних фондів.

Ураховуючи фінансову нестабільність підприємств, недосконалість юридичної бази і в зв'язку з цим підвищену ступінь ризику інвестування, у дисертаційній роботі пропонується нарахування амортизації зробити, виходячи зі строку лізингового договору з урахуванням надання орендарю права вибору

найбільш припустимого графіку щорічних норм нарахування амортизації протягом строку лізингового договору.

У роботі обгрунтовано, що бухгалтерський облік нематеріальних активів являє собою структуру, що складається з трьох рівней, кожний з яких виконує відповідні інформаційні задачі в системі управління активами підприємства. Перший рівень - синтетичний рахунок, другий - субрахунки синтетичного обліку, третій - рахунки аналітичного обліку. Основою побудови такого обліку є запропонована в дисертації класифікація видів нематеріальних активів, на підставі якої розроблено схему відображення нематеріальних активів на рахунках бухгалтерського обліку (мал.1), в синтетичному обліку вводяться субрахунки за відповідними блоками. Види нематеріальних активів ураховуються за допомогою рахунків аналітичного обліку, які вводяться додатково до відповідних субрахунків синтетичного обліку.

Установлено, що порядок нарахування зносу і списання вартості нематеріальних активів (мал.2) полягає в такому:

1. Активи розподіляються за двома ознаками: за строком використання і сферою їх застосування.

2. Порядок нарахування зносу, виходячи зі строку використання, передбачає виділення таких груп:

активи зі строком корисного використання, визначеним підприємством самостійно;

активи з юридичним строком служби;

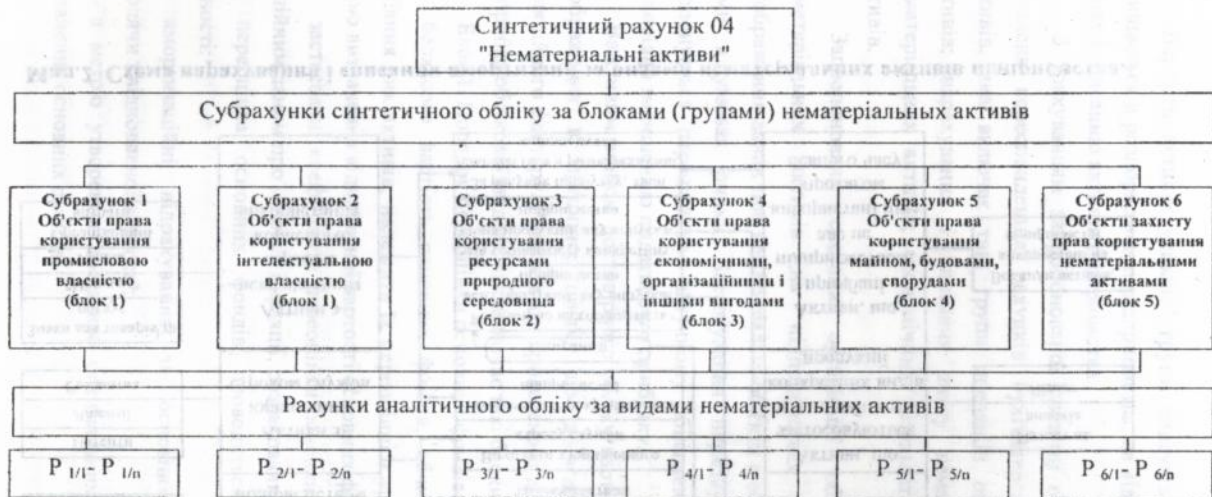
активи з невизначеним строком корисного використання.

3. Порядок списання зносу з урахуванням сфери застосування нематеріальних активів передбачає виділення таких груп:

активи загального користування, вартість яких списується рівномірно на собівартість всієї продукції, яку випускає підприємство;

активи, які застосовуються при виробництві конкретних видів продукції, списання зносу по яким здійснюється диференційно;

активи, придбані підприємством, але не використані ним протягом певного часу, а також активи, з яких запропоновано нараховувати знос.

Умовні позначення : Р_{1/1}-Р_{1/n}; Р_{2/1}-Р_{2/n} - рахунки аналітичного обліку для відображення видів нематеріальних активів, які входять до складу блоку 1

Р_{3/1}-Р_{3/n} - відповідно блоку 2

Р_{4/1}-Р_{4/n} - відповідно блоку 3

Р_{5/1}-Р_{5/n} - відповідно блоку 4

Р_{6/1}-Р_{6/n} - відповідно блоку 5

Мал.1 Схеми відображення нематеріальних активів на рахунках бухгалтерського обліку.

Мал.2 Схема нарахування і списання амортизації за видами нематеріальних активів підприємства.

Вартість активів указаної групи списується за рахунок прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, на відміну від існуючої практики по обліку і списанню активів підприємства.

З урахуванням запропованої системи обліку нематеріальних активів уточнена кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку нематеріальних активів, яка включає такі групи операцій: оприходування нематеріальних активів; нарахування і списання зносу нематеріальних активів; вибуття нематеріальних активів; економічний результат від вибуття нематеріальних активів.

Запропонована система організації обліку і списання вартості нематеріальних активів на підприємствах направлена на об'єктивне відображення даних про нематеріальні об'єкти в обліку і служить для управління ними в умовах ринку. Застосування порядку списання амортизації, що пропонується перешкоджає штучному збільшенню собівартості продукції і відповідно зменшенню податкового прибутку.

Важливим етапом достовірного обліку вартості активів підприємства є їх відображення в поточних цінах, що досягається за допомогою обліку інфляційного фактору. Результатом проведеного дослідження в даному напрямку є розробка облікової моделі, яка включає такі блоки:

Блок I. Порядок переоцінки основних фондів:

балансова вартість основних фондів, обчислена за початковою ціною надбання цих активів, належить їх переоцінці з урахуванням індексу інфляції з метою визначення відновленої вартості основних фондів в поточних цінах;

застосовані коефіцієнти переоцінки основних фондів повинні відповідати офіційним даним про індекси інфляції, розрахованим за індексом споживчих цін;

переоцінка основних фондів проводиться регулярно при складанні звітності;

амортизаційні відрахування за основними фондами здійснюються, виходячи з відновленої вартості;

з метою утворення достатньо оптимальних інвестицій, необхідних для поновлення основних фондів;

не допускається застосування коефіцієнтів, які знижують норми амортизаційних відрахувань;

застосовується нарахування амортизації основних фондів в умовах фінансового лізингу, виходячи зі строку лізингового договору.

Блок 2. Порядок переоцінки нематеріальних активів:

вартість нематеріальних активів, відрахована за ціною їх придбання, належить їх переоцінці з урахуванням індексу інфляції;

переоцінка вартості нематеріальних активів проводиться регулярно, одночасно з подаванням звітності;

застосовані коефіцієнти переоцінки нематеріальних активів повинні відповідати офіційним індексам інфляції, розрахованим за індексом споживчих цін;

амортизаційні відрахування проводяться, виходячи зі скоректованої на індекс інфляції початкової або залишкової вартості в залежності від видів нематеріальних активів.

Блок 3. Методи відображення в обліку переоцінки активів підприємства:

додаток фінансової звітності аналітичною інформацією про вплив змінювання цін на величину вартості активів підприємства;

відображення ефекту змінювання цін безпосередньо у фінансовій звітності: балансі підприємства, звіті про фінансово-господарську діяльність та інших.

ВИСНОВКИ

В умовах переходу економіки України на ринкові відносини велике значення набуває глибоке теоретичне і практичне переосмислення економічної категорії - активів підприємства, які складають по суті господарські ресурси підприємства, від використання яких воно одержує або очікує в майбутньому одержати дохід.

Особливого значення набуває відповідний вимогам ринку їх облік, достовірність якого багато в чому залежить від науково-обґрунтованого підходу до класифікації активів. У роботі стосовно до нових умов господарювання оновлено і запропоновано нові методичні підходи до економічної оцінки вартості

активів підприємства, аналізу ефективності їх використання й обліку в умовах інфляції. З цією метою обґрунтовано єдиний підхід до визначення початкової вартості матеріальних і нематеріальних активів підприємства, запропоновано експертну оцінку нематеріальних активів, розроблено облікову модель інфляції, яка необхідна для визначення і відображення в обліку вартості матеріальних і нематеріальних активів підприємства, запропоновано модель методики експрес-аналізу ефективності активів підприємства, оновлено і розроблено систему бухгалтерського обліку нематеріальних активів підприємства і порядок нарахування зносу і списання їх вартості, а також кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку лізингових операцій.

Оновлений апарат теорії сутності активів підприємства дозволив вирішити деякі актуальні нетрадиційні задачі у галузі оцінки, аналізу й обліку матеріальних і нематеріальних об'єктів підприємства. У цілому виконані дослідження будуть сприяти реалізації нової економічної політики у легкій і машинобудівній промисловості в умовах переходу до ринкових відносин.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Манухина М.Ю. Некоторые аспекты совершенствования бухгалтерского учета лизинговых операций // Вісник Східноукраїнського державного університету.- Луганск, 1997.- № 3(7).С. 90-95.

2. Житная И.П., Садовников А.А., Манухина М.Ю., Кармаш Л.В. Общая оценка уровня эффективности использования основных фондов предприятия. // Вісник Східноукраїнського державного університету.- Луганск, 1997.- № 2(6).- С. 71-76.

Особистий внесок автора: розробка принципів аналізу ефективності використання основних фондів підприємств.

3. Манухина М.Ю. Комплексная система анализа запасов товарно-материальных ценностей и оборотных средств в них // Информационный листок № 21-97.- Луганск: ЛЦНТЭИ.- 1997.- 4с.

4. Манухина М.Ю. Нематериальные активы. Сущность. Классификация. Оценка. - Луганск: ЛЦНТЭИ.- 1997.- 24 с.

5. Манухина М.Ю. Особенности учета нематериальных активов на совместных предприятиях //Труды Междунар. науч.-практ. конф. "Экономические проблемы развития промышленного производства". - Одесса: Государственный политехнический университет, - 1995. - С.84.

6. Манухина М.Ю. Диверсификация материальных и нематериальных активов предприятия //Труды науч.-практ.конф. "Проблемы территориального управления и поддержки предприятий в постприватизационный период". - Донецк: ИЭП НАН Украины, - 1996. - С.146-148.

АНОТАЦІЯ

Манухіна М.Ю. Удосконалення методів оцінки й обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємства. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04 - Бухгалтерський облік, аналіз і аудит.- Східноукраїнський державний університет, Луганськ, 1997.

Дисертація присвячена питанням оцінки, аналізу й обліку активів підприємства. В роботі проведені теоретичні узагальнення і визначені методичні підходи відносно нових об'єктів обліку - нематеріальних активів і лізингу. Розвивається новий напрямок в обліку активів підприємства на підставі їх класифікації. Запропоновано методи оцінки і проведення експрес - аналізу ефективності використання активів підприємства в умовах інфляції, а також методи обліку нематеріальних активів і лізингу з урахуванням уточненої кореспонденції рахунків. Основні результати роботи знайшли застосування на підприємствах машинобудування і легкої промисловості при оцінці й обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємства.

Ключові слова : класифікації матеріальних і нематеріальних активів, лізинг, кореспонденція рахунків, експрес-аналіз, інфляція, оцінка.

АННОТАЦИЯ

Манухина М.Ю. Совершенствование методов оценки и учета материальных и нематериальных активов предприятия. - Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04.- Бухгалтерский учет, анализ и аудит.- Восточноукраинский государственный университет, Луганск, 1997.

Диссертация посвящена вопросам оценки, анализа и учета активов предприятия. В работе проведены теоретические обобщения и определены методические подходы относительно новых объектов учета - нематериальных активов и лизинга. Развивается новое направление в учете активов предприятия на основе их классификации. Предложены методы оценки и проведения экспресс-анализа эффективности использования активов предприятия в условиях инфляции, а так же методы учета нематериальных активов и лизинга с учетом уточненной корреспонденции счетов. Основные результаты работы нашли применение на предприятиях машиностроения и легкой промышленности при оценке и учете материальных и нематериальных активов предприятия.

Ключевые слова : классификация материальных и нематериальных активов, лизинг, корреспонденция счетов, экспресс-анализ, инфляция, оценка.

ANNATATION

Manuhina M.Yu. Method improvement of evaluation and account of tangible and intangible assets of the enterprise. - Manuscript.

Thesis for awarding scientific degree of Candidate of Sciences (Economics) on the speciality 08.06.04. - Accountancy, analysis and audit.- East Ukrainian State University, Lugansk, 1997.

The thesis is devoted to the problems of evaluation, analysis and account of the enterprise assets. The work dealt with theoretical conclusions and methodical approaches concerning new objects of account - intangible assets and leasing. A new trend in the account of the enterprise assets on the basis of their classification is developed. There offered the methods of evaluation and conducting express-analysis of

effectiveness in the use of the enterprise assets under the conditions of inflation, and also the account methods of intangible assets and leasing considering more exact accounts.

Main results of the work have found their application at the enterprises of heavy and light industries taking into account tangible and intangible assets.

Key words : classification of tangible and intangible assets, leasing, account correspondence, express-analysis, inflation, evaluation.

482888.01

Підписано до друку 21.11.97. Форма
Тираж 100 Заказ № 516
Ротопрінт СУДУ, 348034, м. Луганськ

435478

AB 38984

AB 38984

Information to page 21 of 22
Page 100 of 100
Copyright © 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100